

Istraživačko izvješće

Istraživanje percepcija i stavova ciljanih skupina na Lastovu – prva dionica

Ciljane skupine:

- zaposlenici turističke zajednice i turističkih agencija
- zaposlenici pomorske policije
- djelatnici općine i lokalnu tvrtku za gospodarenje otpadom
- djelatnici hotela, restorana
- vlasnici apartmana
- ostali članovi lokalne zajednice

Autorica:

dr. sc. Nikolina Hazdovac Bajić,

Institut društvenih znanosti „Ivo Pilar“, temeljem Ugovora o pružanju usluga sklopljenog s Udrugom za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce

Dubrovnik, veljača 2020.

PARKOVI Parks of Croatia
HRVATSKE

Projekt LIFE Artina sufinanciran je sredstvima Europske unije iz LIFE Programa.

Projekt sufinancira Ured za udruge Republike Hrvatske.

Projekt je sufinanciran sredstvima Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

O istraživačkom projektu

Projekt LIFE Artina – “Seabird Conservation Network in the Adriatic” („Mreža za očuvanje morskih ptica u Jadranu“) bavi se problemima u očuvanju morskih ptica na području srednjeg Jadrana. Nositelj projekta je Udruga BIOM, a partneri su Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce, Javna ustanova Park prirode Lastovsko otočje i BirdLife Malta. Projekt se financira iz programa LIFE, koji je instrument Europske unije namijenjen financiranju aktivnosti na području zaštite okoliša, prirode i klime. Cilj LIFE programa je doprinijeti implementaciji, ažuriranju i razvoju EU politika i zakonodavstva iz područja okoliša, prirode i klime kroz sufinanciranje projekata koji imaju europsku dodanu vrijednost. Projekt sufinancira Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske i Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. LIFE Artina projekt provodi se od 1. 9. 2018. do 31. 8. 2023.

Projektno područje odnosi se na Lastovsko otočje i Pučinske otoke i predstavlja dva područja očuvanja značajna za ptice (POP) obuhvaćene LIFE Artina projektom čije su ciljne vrste sredozemni galeb, kaukal i gregula. Ova područja važna su za navedene ugrožene vrste morskih ptica, pri čemu su na Lastovskom otočju zabilježene gnijezdeće populacije tih ptica. Na istočnim otočnim skupinama gnijezdi se čak 70% hrvatske populacije sredozemnog galeba (Park prirode Lastovsko otočje, 2017, 30), a na pojedinim otocima i otočićima u blizini matičnog otoka kolonijalno se gnijezde gregula i kaukal.

U sklopu LIFE Artina projekta provodi se zasebno istraživanje percepcija i stavova ciljanih skupina te praćenje socio-ekonomskog utjecaja provedbe projekta. Istraživanje provodi Institut Ivo Pilar, uz podršku projektnih partnera, a temeljem Ugovora o pružanju usluga sklopljenog s Udrugom za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce. Istraživanje obuhvaća lokalnu zajednicu otoka Lastova te vrtićku i školsku djecu s otoka Visa i Korčule, iz razloga što su isti direktno uključeni u projektne aktivnosti. Paralelno s ovim istraživanjem provodi se

2

PARKOVI Parks of Croatia
HRVATSKE

Projekt LIFE Artina sufinanciran je sredstvima Europske unije iz LIFE Programa.

Projekt sufinancira Ured za udruge Republike Hrvatske.

Projekt je sufinanciran sredstvima Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

istraživanje usmjereno na ribare Visa, Korčule i Lastova, a uključuje utvrđivanje interakcija ribara s morskim pticama te njihovih stavova prema mogućim mjerama zaštite i projektu općenito. Istraživanje se provodi kroz dva istraživačka zadatka. U prvom zadatku koji se odvija u dvije dionice istražuju se percepcije i stavovi ciljanih skupina na početku i na kraju provedbe LIFE Artina projekta, a svrha mu je izmjeriti učinak provedenih projektnih aktivnosti (usmjerenih na očuvanje ptica) na pripadnike ciljanih skupina, odnosno njihovo razumijevanje projektnih ciljeva i eventualne promjene u stavovima, ponašanjima i informiranosti o određenoj problematici. Drugi zadatak ima za cilj procjenu socio-ekonomskog utjecaja provedbe LIFE Artina projekta na gospodarstvo i stanovništvo projektnog područja. Planirano trajanje istraživanja je od 19. 7. 2019. do 15. 2. 2023., kada bi trebao biti finaliziran drugi istraživački zadatak.

Ovo se izvješće odnosi na provedbu prve dionice prvog istraživačkog zadatka, odnosno ima za svrhu istražiti percepciju i stavove ciljanih skupina na početku provedbe LIFE Artina projekta. Zadane ciljne skupine odnose se na stanovnike Lastova, specifično na zaposlenike turističke zajednice i turističkih agencija, pomorske policije, općine i lokalne tvrtke za gospodarenje otpadom, djecu u školi i vrtiću, djelatnike hotela i restorana, vlasnike apartmana i ostale pripadnike lokalne zajednice. Budući da se ova projektna dionica započela realizirati po završetku turističke sezone, u nju trenutno nisu uključeni posjetitelji / turisti i izletnički brodovi među kojima će se provesti istraživanje u turističkoj sezoni 2020. godine. Isto tako, istraživanje među vrtićkom i školskom djecom s Visa i Korčule provodi se zasebno i nije obrađeno ovim izvješćem.

Specifični ciljevi ove istraživačke dionice jesu među pripadnicima ciljanih skupina:

C1 Procijeniti svijest o morskim pticama i njihovoj važnosti;

C2 Dobiti uvid u poznavanje utjecaja i opasnosti koje prijete morskim pticama;

Projekt LIFE Artina sufinanciran je sredstvima Europske unije iz LIFE Programa.

Projekt sufinancira Ured za udruge Republike Hrvatske.

Projekt je sufinanciran sredstvima Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

C3 Istražiti podršku očuvanju morskih ptica i pripadajućim mjerama zaštite te sukladno tome;

C4 Istražiti spremnost za promjene ponašanja prema morskim pticama i podršku ciljevima i aktivnostima koje se provode u sklopu LIFE Artina projekta.

Budući da je riječ o prvom istraživanju koje se provodi u sklopu projekta i da će se ono komparirati s podacima dobivenim u drugoj istraživačkoj dionici, te da su izneseni ciljevi eksplorativnog karaktera, na početku se neće postaviti hipoteze o očekivanim rezultatima istraživanja.

Empirijsko istraživanje koje je provedeno odnosi se na uporabu kvantitativne istraživačke metode, odnosno anketnog istraživanja.

1. Uvod

Počevši od pretpostavke da suvremene mjere zaštite i očuvanja prirode zahtijevaju veću uključenost šireg spektra aktera i dionika koji imaju direktan ili indirektan utjecaj na ovaj proces, pristup očuvanja u zajednici ili *community-based conservation* (CBC) promovira ideju da bi se dugoročni uspjeh programa zaštite trebao temeljiti na suradnji s lokalnom zajednicom s ciljem ostvarenja društvene i ekonomske dobrobiti. Drugim riječima, osim stručnjaka različitih disciplinskih područja i javne uprave, u proces planiranja i donošenja odluka koje se tiču njihove neposredne životne okoline nastoji se uključiti i lokalno stanovništvo. Na ovoj ideji, koja je značajan dio „nove paradigme“ zaštićenih područja (Harvey i Dearden, 2005; Sheppard, 2006), počiva i niz međunarodnih konvencija i zakonskih regulativa. Tako UNECE Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša (tzv. Aarhuška konvencija)¹, koju je Republika Hrvatska

¹ <https://www.unece.org/env/pp/treatytext.html>

Projekt LIFE Artina sufinanciran je sredstvima Europske unije iz LIFE Programa.

Projekt sufinancira Ured za udruge Republike Hrvatske.

Projekt je sufinanciran sredstvima Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

ratificirala 2006. godine, predstavlja međunarodni pravni okvir u području zaštite okoliša. Konvencijom se nastoji osigurati javni pristup informacijama o okolišu te potaknuti sudjelovanje javnosti u procesu donošenja odluka koje utječu na okoliš. Nadalje hrvatski Zakon o otocima² u Članku 5. donosi koncept „pametnog otoka“ koji se „uz korištenje odgovarajućih alata i inovativnih rješenja razvija ekološki, društveno, tehnološki i ekonomski održivo“, a u Članku 22., Stavku 1. definira odrednice pametnog otoka, koje uključuju „jačanje i promoviranje socijalne uključenosti, edukacije i participacije građana”.

Na važnost uključivanja lokalnog stanovništva u proces očuvanja prirode ukazuju i nalazi znanstvenih studija (Andrade i Rhodes, 2012; Lopoukhine i sur., 2012) koje ističu da je važna odrednica programa i strategija očuvanja usklađivanje njihovih ciljeva sa socijalnim i ekonomskim pitanjima, kao i uključivanje lokalne zajednice u proces zaštite, što podrazumijeva informiranje i provođenje različitih edukativnih aktivnosti. Informiranje lokalnog stanovništva i njihovo uključivanje u proces planiranja i donošenja odluka, jedan je od čimbenika koji značajno utječe na suglasnost s politikama donesenim kroz projektne aktivnosti (Andrade i Rhodes, 2012, 14).

1.1. Otok Lastovo

Otok Lastovo i njegov arhipelag, odnosno Lastovsko otočje, dio je južnodalmatinske skupine otoka. Lastovsko otočje čini jedinicu lokalne samouprave - Općinu Lastovo koja, premda administrativno pripada Dubrovačko-neretvanskoj županiji, ima bolju prometnu povezanost sa Splitsko-dalmatinskom županijom, odnosno gradom Splitom, kojemu stanovništvo uglavnom i gravitira.

² <https://www.zakon.hr/z/638/Zakon-o-otocima>

PARKOVI Parks of Croatia
HRVATSKE

Projekt LIFE Artina sufinanciran je sredstvima Europske unije iz LIFE Programa.

Projekt sufinancira Ured za udruge Republike Hrvatske.

Projekt je sufinanciran sredstvima Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

“Lastovsko otočje” je zbog svoje mistične ljepote, naglašene krajobrazne vrijednosti, gustih šuma i plodnih polja obogaćenih lokvama, visokih obalnih strmaca, kopnenih i podvodnih špilja, te brojnih rijetkih morskih i kopnenih vrsta i staništa 2006. godine proglašeno Parkom prirode „Lastovsko otočje“. Park obuhvaća 46 otoka, otočića, hridi i grebena ukupne površine 53 km² i 143 km² morske površine, najveći matični otok je Lastovo (površine 47 km²). U Lastovsko otočje spadaju i Lastovu pripadajući otočići, otok Sušac te otočne skupine Lastovnjaci i Vrhovnjaci. Granice Općine Lastovo poklapaju se s granicama Parka. Javna ustanova Park prirode Lastovsko otočje nadležna za poslove zaštite i očuvanja Parka osnovana je 2007. godine, smještena je u naselju Ubli.

Općina Lastovo obuhvaća pet naselja: Lastovo, Zaklopatica, Skrivena Luka, Ubli i Pasadur. Prema podacima o stanovništvu koji datiraju još iz 1857. kad je prvi moderni austro-ugarski popis proveden, broj stanovnika na Lastovu raste sve do polovice 20. stoljeća (tablica 1).

Tablica 1: Lastovsko otočje – broj stanovnika

Godina	1857.	1869.	1880.	1890.	1900.	1910.	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2011.
Ukupno	1148	1042	1050	1226	1384	1417	1558	1700	1738	1721	1449	1210	962	1221	835	792

Izvor: Državni zavod za statistiku (<https://www.dzs.hr/>)

U drugoj polovici 20. stoljeća broj stanovnika Lastova konstantno opada zbog niza razloga među kojima su posebno izraženi nizak prirodni prirast i emigracija. Međutim sve do 1991. smanjenje ukupnog broja stanovnika na Lastovu bilo je slabijeg intenziteta nego na drugim otocima jugoistočnog Jadrana, kao što su Mljet i Elafitski otoci (Glamuzina i Glamuzina, 2001, 250). Uzrok tomu je vojna baza koju je tadašnja država smjestila na otok te tako tamo naselila određeni broj vojnog osoblja i njihovih obitelji. Po raspadu Jugoslavije, uslijed vojno-

Projekt LIFE Artina sufinanciran je sredstvima Europske unije iz LIFE Programa.

Projekt sufinancira Ured za udruge Republike Hrvatske.

Projekt je sufinanciran sredstvima Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost.

političkih događaja na ovim prostorima, vojska napušta Lastovo te je međupopisno razdoblje između 1991. i 2001. godine razdoblje u kojem je na otoku zabilježen najveći gubitak ukupnog broja stanovnika, nešto manje od trećine.

Lastovo se danas u gospodarskom smislu sve više okreće turizmu. Prema podacima Turističke zajednice općine Lastovo, zabilježen je višegodišnji stalni rast turističkog prometa (tablica 2).

Tablica 2: Dolasci i noćenja turista na Lastovu (2014. – 2019.)

Godina	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Noćenja	41.933	46.736	50.264	56.989	63.388	69.967
Dolasci	5.414	6.486	6.926	7.809	8.828	9.848

Izvor: Turistička zajednica Općine Lastovo (<https://tz-lastovo.hr/turisticki-ured/dokumenti-tza/>)

Najbrojniji su domaći gosti, a slijede ih gosti iz Slovenije i Italije.

2. Metoda i uzorak

S obzirom na navedenu svrhu i ciljeve istraživanja te na činjenicu da istraživanje treba obuhvatiti više različitih ciljanih skupina, usuglašena metodologija koja se koristila je kvantitativna, odnosno anketno istraživanje. Budući da se ciljane skupine međusobno razlikuju, one su podijeljene na nekoliko grupa kako bi se ispitanicima pristupilo na adekvatan način.

U tu svrhu osmišljeni su zasebni instrumenti za: a) turističku zajednicu i turističke agencije, pomorsku policiju, općinu i lokalnu tvrtku za gospodarenje otpadom, hotel, restorane, vlasnike apartmana i ostale članove lokalne zajednice (tj. stanovnike Lastova); b) posjetitelje i

izletničke brodove (tj. turiste i osobe koje ne stanuju na Lastovu) i c) djecu u školi i vrtiću (koja će obuhvatiti i djecu s otoka Visa i Korčule).

Anketni upitnik za stanovnike Lastova (ciljane skupine: turističku zajednicu i turističke agencije, pomorsku policiju, općinu i lokalnu tvrtku za gospodarenje otpadom, hotel, restorane, vlasnike apartmana i ostale članove lokalne zajednice) sastoji se od 25 pitanja otvorenog i zatvorenog tipa³. Prvi dio anketnog upitnika odnosi se na socio-demografska obilježja s obzirom na spol, dob, obrazovanje, radni i materijalni status ispitanika. Drugi dio anketnog upitnika sadržajno se odnosi na eventualna iskustva s morskim pticama, poznavanje morskih ptica i opasnosti koje im prijete. Treći dio se odnosi na informiranost o LIFE Artina projektu i eventualnoj podršci takvom projektu, odnosno na spremnost za promjenu vlastitog ponašanja.

Odabir uzorka bio je neprobabilistički⁴, a koristila se tehnika kvotnog⁵ uzorkovanja po principu pripadnosti navedenim ciljanim skupinama.

Anketno istraživanje među ciljanim skupinama koje uključuju stanovnike Lastova provedeno je u razdoblju od 29. listopada do 29. studenoga 2019. godine. Ukupno je u istraživanju sudjelovalo 122 ispitanika⁶. Ispitanici su prije ispunjavanja ankete obaviješteni o njenom sadržaju i ciljevima te načinima zaštite anonimnosti. Prije ispunjavanja ankete, anketari su zadobili njihov usmeni informirani pristanak. Po ispunjavanju anketa, ispitanici su ih

³ U prilogu Izvješća dodan je primjer anketnog upitnika.

⁴ Neprobabilistički uzorak je onaj uzorak za koji je vjerojatnost izbora jedinica promatranja iz populacije različita, a može biti i 0. Drugim riječima, nemaju sve jedinice populacije jednaku vjerojatnost izbora u uzorak, stoga se ovakav uzorak ne može smatrati reprezentativnim za cijelu populaciju.

⁵ Kod kvotnog uzorka se bira određeni broj jedinica odabranih dijelova populacije. U ovom slučaju birani su dijelovi populacije po pripadnosti ciljanim skupinama.

⁶ Premda po svojoj prirodi uzorak nije reprezentativan, treba ipak naglasiti da je, ako se izračuna prema podacima popisa stanovništva iz 2011. godine, on obuhvatio ukupno 15,4% stanovništva Lastova.

PARKOVI Parks of Croatia
HRVATSKE

Projekt LIFE Artina sufinanciran je sredstvima Europske unije iz LIFE Programa.

Projekt sufinancira Ured za udruge Republike Hrvatske.

Projekt je sufinanciran sredstvima Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

kuvertirali kako bi se dodatno zaštitila anonimnost. Po završetku provedbe ankete, anketni upitnici su pohranjeni na radnom mjestu istraživačice i samo im ona ima pristup⁷.

Prikupljene ankete statistički su obrađivane programskim paketom SPSS. Budući da je uzorak relativno malen pa je i u određenim skupinama prisutan mali broj ispitanika (manji od dvadeset) korištena su neparametrijska testiranja.

Struktura uzorka i socio-demografska obilježja ispitanika prikazana su u tablici 3.

Iz tablice 3. vidljivo je da uzorak obuhvaća 52,5% muškaraca i 47,5% žena. S obzirom na dob uzorak je obuhvatio 0,8% ispitanika mlađih od 20 godina, 21,3% ispitanika između 20 i 29 godina, 31,1% između 30 i 39 godina, 15,6% između 40 i 49 godina, 24,6% između 50 i 59 godina, 4,9% između 60 i 69 godina i 1,6% starijih od 70 godina. Prosječna dob ispitanika je 39 godina. Prema obrazovnoj strukturi ispitanika najzastupljenija je kategorija sa završenom srednjom školom (58,2%). Prema radnom statusu 78,7% ispitanika je zaposleno, a prema vlastitoj procjeni 69,7% ispitanika smatra da ima prosječan životni standard. Prema osnovnim djelatnostima uzorak je obuhvatio tražene ciljane skupine: zaposlenike u turizmu 26,2%, djelatnike policije 7,4%, djelatnike lokalne samouprave 4,9%, zaposlenike u odgoju i obrazovanju 11,5%, zaposlenike u uslužnim djelatnostima i trgovini 14,8%, poljoprivrednike 1,6%, ribare 3,3%, učenike, studente i umirovljenike 5,7% i ostale djelatnosti 24,6%.

⁷ U slučaju da bude potrebe, ugovorna tijela mogu dobiti uvid u anketne upitnike, kao dokaz provedenog istraživanja.

Projekt LIFE Artina sufinanciran je sredstvima Europske unije iz LIFE Programa.

Projekt sufinancira Ured za udruge Republike Hrvatske.

Projekt je sufinanciran sredstvima Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

Tablica 3: Socio-demografske karakteristike uzorka

		Broj	Postotak
Spol	Muškarci	64	52,5
	Žene	58	47,5
Dob	do 20 godina	1	0,8
	20-29 godina	26	21,3
	30-39 godina	38	31,1
	40-49 godina	19	15,6
	50-59 godina	30	24,6
	60-69 godina	6	4,9
	više od 70 godina	2	1,6
Obrazovanje	Bez osnovne škole	4	3,3
	Osnovna škola	3	2,5
	Srednja škola	71	58,2
	Viša škola	18	14,7
	Visoka škola	24	19,7
	Poslijediplomski studij	2	1,6
Samoprocjena životnog standarda	Znatno lošiji od prosjeka	8	6,6
	Nešto lošiji od prosjeka	10	8,2
	Prosječan	85	69,7
	Nešto bolji od prosjeka	14	11,5
	Znatno bolji od prosjeka	5	4,1
Radni status	Zaposleni	96	78,7
	Nezaposleni	13	10,7
	U sustavu formalnog obrazovanja	2	1,6
	Rad u kućanstvu	3	2,5
	Umirovljenici	5	4,1
	Ostalo	3	2,5
Osnovna djelatnost	Turizam	32	26,2
	Ribarstvo	4	3,3
	Lokalna samouprava	6	4,9
	Policija	9	7,4
	Odgoj i obrazovanje	14	11,5
	Uslužne djelatnosti	18	14,8
	Poljoprivreda	2	1,6
	Učenici, studenti, umirovljenici	7	5,7
	Ostalo	30	24,6
Ukupno		122	100

3. Rezultati

Ispitanici su se u najvećem broju slučajeva izjasnili da im je važno očuvati prirodu, njih 50,8% tvrdi da im je to u potpunosti važno, a 44,3% tvrdi da im je to uglavnom važno. Tek 1,6% ispitanika tvrdi da im to uglavnom nije važno, a 2,5% ispitanika ne zna odgovor.

Kad se radi o očuvanju i zaštiti morskih ptica na Jadranu, apsolutna većina ispitanika smatra da ih je važno očuvati (95,1%), dok (0,8%) smatra da to nije važno, a 4,2% ne zna. U ovom pitanju je utvrđena statistički značajna razlika s obzirom na stupanj obrazovanja ispitanika ($\chi^2=59,213$, $df=12$; $p<0,001$) i temeljnu djelatnost kojom se bave ($\chi^2=60,914$, $df=16$; $p<0,001$). Drugim riječima, ispitanici slabijeg obrazovanja i oni koji se bave poljoprivredom skloniji su ravnodušnom stavu prema pitanju očuvanja morskih ptica.

Pri nastojanju da se utvrdi koliko ispitanika prepoznaje različite vrste morskih ptica, u upitniku su im ponuđene slike četiriju vrsta (sredozemnog galeba, kaukala, gregule i galeba klaukavca). Utvrđeno je da ispitanici u visokom postotku prepoznaju različite vrste morskih ptica. Najveći broj ispitanika prepoznaje galeba klaukavca (90,1%) i sredozemnog galeba (82,0%). Nešto manji broj ispitanika prepoznaje gregulu (73,0%) a najmanje ispitanika prepoznaje kaukala (46,7%). Rezultati su prikazani u tablici 4. Treba istaknuti i da postoji statistički značajna razlika između muškaraca i žena kod prepoznavanja sredozemnog galeba ($\chi^2=4,756$, $df=2$; $p<0,1$) i gregule ($\chi^2= 7,244$, $df=2$; $p<0,1$), odnosno muški ispitanici u većoj mjeri prepoznaju ove dvije vrste nego ženski ispitanici. Kod ostalih vrsta morskih ptica nije zabilježena statistički značajna razlika između muškaraca i žena. Statistički značajna razlika nije zabilježena ni prema dobi ispitanika, njihovom obrazovanju, kao ni između ciljanih skupina (odnosno prema djelatnostima ispitanika).

Projekt LIFE Artina sufinanciran je sredstvima Europske unije iz LIFE Programa.

Projekt sufinancira Ured za udruge Republike Hrvatske.

Projekt je sufinanciran sredstvima Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

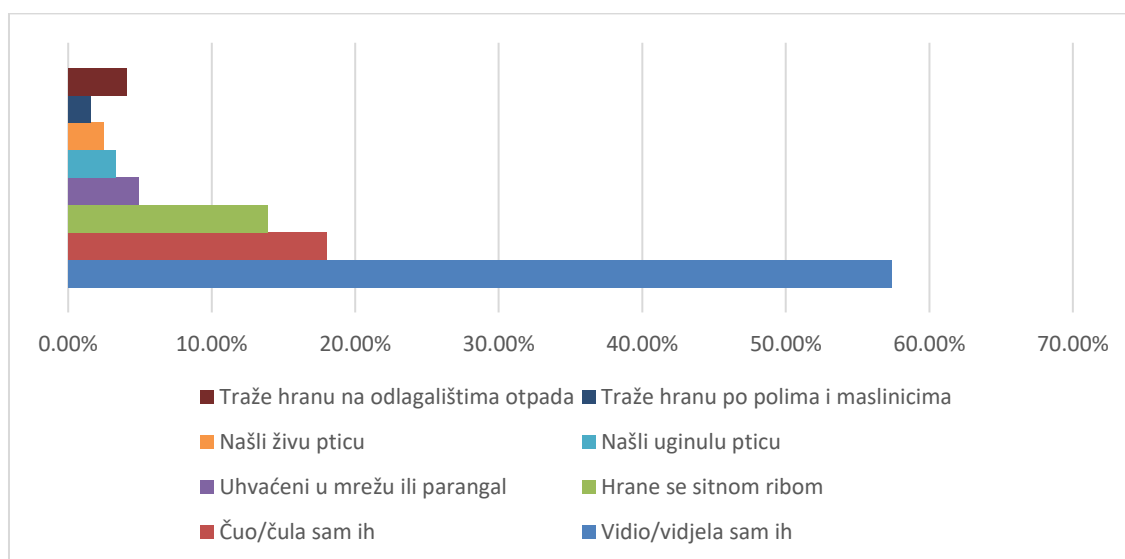
Tablica 4: Jeste li upoznati sa sljedećim vrstama morskih ptica?

Vrsta morske ptice	Da	Ne	Ne znam
 Sredozemni galeb	82,0%	8,2%	9,8%
 Kaukal (Veliki zovoj)	46,7%	26,3%	27,0%
 Gregula (Artina)	73,0%	12,3%	14,7%
 Galeb klaukavac	90,1%	3,3%	6,6%

Većina ispitanika, njih 79,5%, izjavila je da su došla u neki kontakt s morskim pticama. U pitanju otvorenog tipa u kojem se tražilo da opišu to svoje iskustvo, najveći broj ispitanika izjavio je kako često vide (57,4% odgovora) i čuju (18,0% odgovora) morske ptice u njihovom prirodnom okruženju. Osim ovih kontakata, najčešći su kontakti s galebovima

tijekom ribolova, bilo da su ih ispitanici vidjeli kako se hrane sitnom ribom (13,9% odgovora) ili su ih uhvatili u mrežu ili parangal (4,9% odgovora). Od ostalih iskustava ispitanici opisuju kako su pronašli uginulu (3,3% odgovora) ili još uvijek živu pticu (2,5% odgovora), vidjeli ih kako traže hranu po poljima i maslinicima (1,6% odgovora) ili po mjestima na kojima se odlaže otpad (4,1% odgovora). Podaci su prikazani na Slici 1.

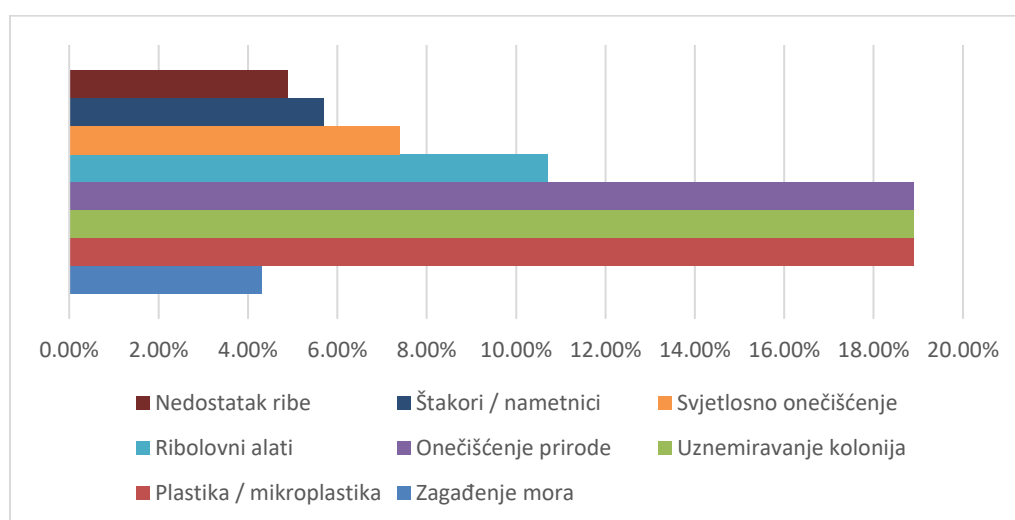
Slika 1: Iskustva s morskim pticama

Nešto više od polovice ispitanika izjavilo je da su upoznati s opasnostima koje prijete morskim pticama (55,7%), dok njih 31,1% nije upoznato s tim opasnostima, a 13,1% ispitanika tvrdi da ne zna. U formi otvorenog pitanja nešto manji broj ispitanika od onih koji su tvrdili da su upoznati s opasnostima koje prijete morskim pticama (51,6%) navodi koje su, prema njihovom mišljenju, te opasnosti. Nije utvrđena statistički značajna razlike među ispitanicima s obzirom na spol, dob, obrazovanje, kao ni među ciljanim skupinama s obzirom na poznavanje opasnosti koje prijete morskim pticama. Kao najčešće opasnosti ispitanici su istaknuli: zagađenje mora (32,8% odgovora), plastiku i mikroplastiku (18,9% odgovora),

uznemiravanje kolonija (18,9% odgovora), onečišćenje prirode (18,9% odgovora), ribolovne alate (10,7% odgovora), svjetlosno onečišćenje (7,4% odgovora), buku (7,4% odgovora), štakore i druge vrste nametnika (5,7% odgovora) te smanjenje količine ribe (4,9% odgovora). Uz ove odgovore u malim frekvencijama se javljaju i sljedeći odgovori: lovci i krivolovci, betonizacija obale, pretjerana istraživanja ptica i prirode⁸, needuciranost, tradicija sakupljanja galeblijih jaja. Podaci su prikazani na Slici 2.

Slika 2: Koje su, prema Vašem mišljenju, opasnosti koje prijete morskim pticama?

Kako bi se ustanovilo što ispitanici smatraju da je najvažnije poduzeti u cilju očuvanja morskih ptica ponuđeno im je da rangiraju određene aktivnosti od 1 do 5, gdje bi 1 bila najvažnija, a 5 najmanje važna aktivnost. Aktivnosti koje su bile ponuđene su: edukacija, istraživanje, kontrola i nadzor, uklanjanje štakora i čišćenje otpada iz mora. Kako bi se dobila jedinstvena skala važnosti svake pojedine pojedinačne aktivnosti, stvoren je indeks za svaku

⁸ Od ukupnog broja odgovora na ovo pitanje 4,7% (3 odgovora) odnose se na istraživanja prirode i ptica kao jednu od opasnosti koje prijete pticama.

od njih⁹. Na ovaj način utvrđeno je da ispitanici smatraju kako je najvažnija aktivnost koja bi se trebala provoditi u cilju očuvanja morskih ptica edukacija stanovništva, zatim čišćenje otpada iz mora, a slijede kontrola i nadzor te istraživanje. Najmanje važnim smatraju uklanjanje štakora.

Statistički značajne razlike utvrđene su u odnosu na ciljane skupine (odnosno u odnosu na temeljnu djelatnost ispitanika) kad je riječ o edukaciji ($\chi^2=59,213$, $df=12$; $p<0,001$). Ovaj podatak ukazuje na to da ispitanici koji su zaposleni u području odgoja i obrazovanja i ribari veći naglasak stavljaju na obrazovanje nego ostale ciljane skupine. U drugim ponuđenim aktivnostima nisu pronađene statistički značajne razlike među skupinama ispitanika prema spolu, dobi, obrazovanju ni temeljnoj djelatnosti.

U pitanju koje je sadržavalo niz ponašanja koja štete morskim pticama od ispitanika se tražilo da zaokruže u kojoj su mjeri spremni promijeniti takva ponašanja. Odgovori su prikazani u Tablici 5. Iz dobivenih podataka je vidljivo da apsolutna većina ispitanika tvrdi kako se ne ponaša na način da šteti morskim pticama. Međutim za one kod kojih postoje neka od navedenih ponašanja postoji visoka želja da se ona i promijene. Ispitanici u najvećem postotku „priznaju“ kako ispuštaju otpadne vode iz septičkih jama i iz brodova, i izlivanje ulja i goriva u more. Budući da na Lastovu odvodnja otpadnih voda nije riješena na adekvatan način (rješava pojedinačnim ispustima u more i septičkim jamama¹⁰), podatak da 69,7% ispitanika tvrdi da se ne ponaša tako upućuje na to da ne razmišljaju o tome ili nisu upućeni u ovu problematiku.

⁹ Indeks “važnost” stvoren je tako da je suma odgovora “najmanje važno” pomnožena s 1, suma odgovora “malo manje važno” pomnožena s 2, suma odgovora “srednje važno” pomnožena s 3, suma odgovora “prilično važno” pomnožena s 4 i suma odgovora “najvažnije” pomnožena s 5. Na kraju su sve vrijednosti zbrojene kako bi se dobila jedinstvena skala.

¹⁰ Za naselje Ubli djelomično je izgrađena kanalizacija kojom se bez pročišćavanja u more otpuštaju otpadne i oborinske vode, a za dio mjesta Lastovo izgrađen je kolektor koji ima podmorski ispust (detaljnije u Razvojna strategija Općine Lastovo 2014. – 2020.)

Tablica 5: U kojoj biste mjeri Vi osobno bili spremni promijeniti navedena ponašanja?

%	Nimalo	Malo	Osrednje	Mnogo	Izrazito mnogo	Ne znam, ne ponašam se tako
Bacanje smeća ili ostataka hrane na otočićima gdje su na kolonije morskih ptica	0,8	1,6	2,5	6,6	14,8	73,8
Bacanje smeća i plastike u more	0,8	0,8	0,8	2,5	20,5	73,8
Uznemiravanje ptica na kolonijama (svjetlima ili bukom)	0,8	1,6	6,6	4,9	12,3	73,0
Vezivanje plovilima i izlazak na otoke gdje su kolonije morskih ptica	1,6	4,1	9,8	5,7	7,4	70,5
Ispuštanje otpadnih voda iz septičkih jama i iz brodova, izlivanje ulja i goriva	1,6	0,0	4,9	3,3	19,7	69,7
Glisanje i plašenje morskih ptica	0,0	3,3	8,2	3,3	12,3	72,1
Ostavljanje mačaka na otočićima s kolonijama morskih ptica	1,6	0,0	3,3	1,6	10,7	82,0

Ako rekodiramo varijabe za ovo pitanje tako ponuđeni odgovori budu u obliku petostupanjskih Likertovih skala pri čemu je 1 – nimalo, 2 – malo, 3 – osrednje, 4 – mnogo i 5 – izrazito mnogo, dobit ćemo skalu čiji Cronbachov α koeficijent iznosi zadovoljavajućih 0,721. Vrijednosti aritmetičke sredine i standardne devijacije dobivenih odgovora prikazane su u tablici 6.

Iz dobivenih podataka, vidljivo je kako ispitanici u velikoj mjeri iskazuju želju za promjenom svih navedenih oblika ponašanja, pri čemu su ponašanja koja bi najviše željeli promijeniti „Bacanje smeća i plastike u more“, „Bacanje smeća i plastike na otočićima gdje su kolonije morskih ptica“ i „Ispuštanje otpadnih voda iz septičkih jama i iz brodova, izlivanje ulja i goriva“. Najmanje bi željeli promijeniti „Vezivanje plovilima i izlazak na otoke gdje su kolonije morskih ptica“.

Tablica 6: U kojoj biste mjeri Vi osobno bili spremni promijeniti navedena ponašanja?

%	Aritmetička sredina (\bar{x})	Standardna devijacija (SD)
Bacanje smeća ili ostataka hrane na otočićima gdje su na kolonije morskih ptica	4,3	1,1
Bacanje smeća i plastike u more	4,6	0,9
Uznemiravanje ptica na kolonijama (svjetlima ili bukom)	4,0	1,1
Vezivanje plovilima i izlazak na otoke gdje su kolonije morskih ptica	3,4	1,2
Ispuštanje otpadnih voda iz septičkih jama i iz brodova, izlivanje ulja i goriva	4,3	1,1
Glisiranje i plašenje morskih ptica	3,9	1,2
Ostavljanje mačaka na otočićima s kolonijama morskih ptica	4,1	1,3

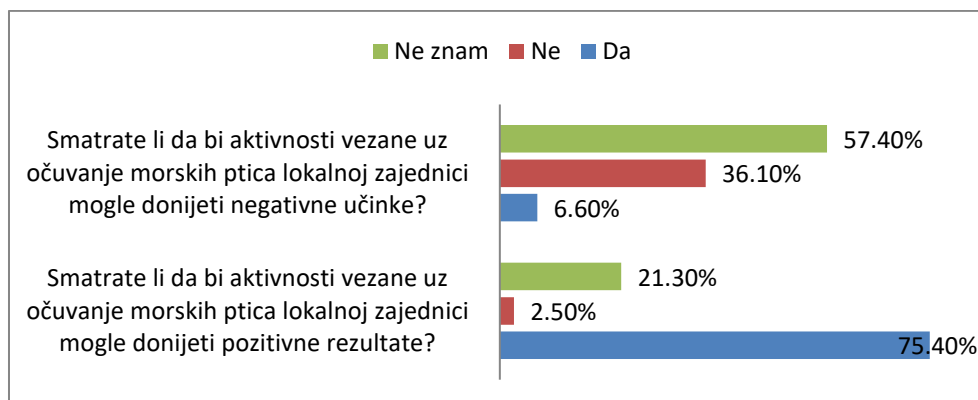
Neparametrijskim testovima je utvrđeno da nema statistički značajnih razlika među ispitanicima po kategorijama spola, dobi, obrazovanja ni osnovnoj djelatnosti (ciljanim skupinama) u odnosu na provjeravane varijable.

Većina ispitanika, njih 75,4% smatra kako bi aktivnosti vezane za očuvanje morskih ptica mogle donijeti pozitivne rezultate lokalnoj zajednici. Ipak, nešto više od petine ispitanika, njih 21,3% ne zna odgovor na ovo pitanje, dok 2,5% ispitanika smatra da takve aktivnosti ne bi donijele pozitivne rezultate za lokalnu zajednicu (Slika 3). U odgovoru na ovo pitanje utvrđena je statistički značajna razlika s obzirom na ciljane skupine ($\chi^2=46,227$, $df=16$; $p<0,001$), pri čemu ribari i poljoprivrednici skloniji sumnjati u pozitivne učinke za lokalnu zajednicu. S obzirom na kategorije spola, dobi i obrazovanja nisu utvrđene statistički značajne razlike među ispitanicima.

S druge strane 57,4% ispitanika nije sigurno bi li aktivnosti vezane uz očuvanje morskih ptica za lokalnu zajednicu mogle imati i negativne učinke, a njih 6,6% smatra da bi. Nešto više od trećine ispitanika, 36,1% smatra da takve aktivnosti ne bi imale negativne posljedice za lokalnu zajednicu. Odgovori su prikazani na Slici 3. Ponovo su utvrđene statistički značajne razlike s obzirom na ciljane skupine ($\chi^2=38,824$, $df=16$; $p<0,001$) pri čemu su osobe koje su zaposlene u odgoju i obrazovanju sklonije vjerovati da lokalna zajednica ne bi snosila negativne učinke aktivnosti koje su vezane uz zaštitu i očuvanje morskih ptica.

Slika 3: Smatrate li da bi aktivnosti vezane uz očuvanje morskih ptica lokalnoj zajednici mogle donijeti pozitivne / negativne učinke?

U dvama pitanjima otvorenog tipa ispitanici su mogli navesti moguće pozitivne i negativne učinke koje bi aktivnosti zaštite morskih ptica mogle imati za lokalnu zajednicu. Na pitanje o potencijalnim pozitivnim učincima odgovor je dalo 59,8% ispitanika, a o negativnim posljedicama tek 3,3% ispitanika. Nakon analize, iskristaliziralo se nekoliko odgovora. Kao najčešće spominjani pozitivni učinci ističu se očuvanje okoliša i mora (32,0% odgovora), očuvanje bioraznolikosti, odnosno ptica (28,7% odgovora), razvoj turizma (18,0% odgovora), edukacija stanovništva (9,0% odgovora) i promocija Lastova (7,4% odgovora). Među negativnim posljedicama javilo se nekoliko odgovora u malim frekvencijama (po jedan odgovor od navedenih) koji se ovdje navode ilustrativno: ograničenje ponašanja za lokalno stanovništvo na kopnu i moru, šteta u poljoprivredi, uznemiravanje ptica pod krinkom zaštite, prenapučenost pticama i problemi koji iz toga mogu proizaći.

U posljednjem dijelu upitnik se sadržajno odnosio na informiranost o LIFE Artina projektu i eventualnoj podršci takvom projektu. Utvrđeno je da je 60,7% ispitanika već čulo za LIFE Artina projekt, dok 34,4% ispitanika nije čulo za projekt, a 4,9% ne zna. Ciljane skupine statistički se razlikuju s obzirom na to jesu li ispitanici čuli za projekt ($\chi^2=34,006$, $df=16$;

$p < 0,05$) te podaci ukazuju na to da zaposleni u odgoju i obrazovanju u većoj mjeri nisu informirani o projektu, dok su se zaposleni u turizmu u većoj mjeri izjasnili da su čuli za projekt. S obzirom na druge kategorije ispitanika (po spolu, dobi, obrazovanju) nisu utvrđene statistički značajne razlike.

Podršku projektu očuvanja ptica na Jadranu dalo bi 84,4% ispitanika, dok mu 4,1% ispitanika ne bi dalo podršku, a 11,5% ne zna ili ih ne zanima takav projekt. Prema ciljanim skupinama utvrđena je statistički značajna razlika s obzirom na deklarativnu podršku projektu ($\chi^2=39,764$, $df=24$; $p < 0,05$) pri čemu su ribari i oni zaposleni u poljoprivredi skloniji ne podržati projekt. Prema drugim značajkama ispitanika nije utvrđena statistički značajna razlika.

Od ukupnog broj ispitanika njih 5,7% u formi odgovora na otvoreno pitanje iznijelo je razloge zbog kojih su suzdržani ili ne bi podržali projekt očuvanja ptica. Premda su odgovori pojedinačni ili se javljaju u malom broju frekvencija, oni mogu biti indikativni. Ispod su navedeni neki od razloga nepodržavanja projekta:

- projekt je premalo usmjeren na komunikaciju i suradnju s lokalnim stanovništvom:
„Nedostatak komunikacije udruga s lokalnim stanovništvom i čuvarima prirode. Iako su možda mišljenja da ih to ne zanima, svejedno ih treba obavijestiti.“

- projekt nije transparentan:
„Pokažite ljudima na što ste potrošili novce i koliko.“

„Lijepo je da se istražuje, samo treba biti transparentan prema ustanovi i, još važnije, prema lokalnom stanovništvu.“

„Projekt je unosan biznis za pojedince.“

- projekt nije učinkovit:

20

Projekt LIFE Artina sufinanciran je sredstvima Europske unije iz LIFE Programa.

Projekt sufinancira Ured za udruge Republike Hrvatske.

Projekt je sufinanciran sredstvima Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

„Projekt je potreban, ali način na koji se provodi nije dobro osmišljen.“

„Svaki projekt koji doprinosi očuvanju i zaštiti prirode je kao takav pozitivan u svojoj osnovi, no često ne dovede do ispunjenja svog cilja, a prilično košta.“

- projekt je kontraproduktivan:

„Otkad su proučavane ptice na škoju od Zaklopatice, ove godine se ne čuje tamo pjev ptica.“

„Opasnosti koje prijete morskim pticama su ljudi, naročito istraživači.“

- postoje veći problemi na otoku nego oni kojima se projekt bavi:

„Najprije treba pomoći ljudima na otoku, a tek onda pticama.“

„Treba sanirati smetlišta i očistiti plaže od smeća.“

„Molim vas da najprije riješite reciklažu i odnos smeća s našeg otoka. Hvala!“

„Smatram da je otpad glavni problem na našem otoku i da bi institucija PP Lastovsko otočje i Općina Lastovo u suradnji s višim instancama trebali uložiti napor u smjeru rješavanja tog problema. Rješavanjem problema otpada (posebice plastike) indirektno će se riješiti u velikoj mjeri i zaštita živog svijeta u moru i prirodi.“

Na samom kraju upitnika ponuđena je mogućnost ispitanicima da napišu neki svoj komentar ili mišljenje. Relativno mali broj ispitanika napisao je svoje komentare, a među onima koji su ih napisali ponovo je u dva navrata spomenut problem tradicije skupljanja galebljih jaja kao jedan od čimbenika koji zasigurno šteti očuvanju morskih ptica. Dvoje ispitanika spominje i problem sidrenja u uvali Zaklopatica zbog kojeg se, prema njihovom mišljenju, tamo smanjio broj ptica, odnosno manje ih se čuje. Osim toga ispitanici su ukazivali da osim zaštite ptica postoje i veći problemi na otoku (problem sakupljanja i rješavanja otpada, otpadnih voda i

reciklaže), te su ukazivali na navodne problematične aspekte provođenja LIFE Artina projekta (netransparentnost).

4. Zaključak i preporuke

Budući da se u ovom istraživanju polazi od pretpostavke da je potrebno razvijati i ojačati suradnju s lokalnom zajednicom, odnosno od lokalnog stanovništva zadobiti potporu za provođenje aktivnosti usmjerenih na zaštitu i očuvanje morskih ptica na Jadranu, može se tvrditi da za to postoje dobre predispozicije. Lokalnom stanovništvu važno je očuvati prirodu i morske ptice na Jadranu. Uz to, ispitanici dobro poznaju vrste morskih ptica i često ih susreću u njihovom prirodnom okruženju.

S druge strane, tek nešto više od polovice ispitanika upoznato je s eventualnim opasnostima koje prijete morskim pticama te je zasigurno veliki potencijal LIFE Artina projekta edukacija lokalnog stanovništva u tom smislu. Tome u prilog ide i činjenica da su i sami ispitanici u svom viđenju najvažnijih aktivnosti koje bi projekt trebao provesti u cilju očuvanja morskih ptica istaknuli najprije edukaciju lokalne zajednice, a potom čišćenje otpada.

Dobiveni podaci ukazuju i na činjenicu da su ispitanici u velikoj mjeri spremni mijenjati svoja ponašanja koja predstavljaju moguće opasnosti za morske ptice.

Osim edukacije o samim pticama i načinima njihove zaštite, postoji i nedoumica kod ispitanika oko samog projekta, premda apsolutna većina ispitanika iskazuje spremnost pružiti podršku projektu i njegovim aktivnostima. U tom smislu bi, a to je i u skladu s tzv. novom paradigmom zaštite okoliša i recentnim znanstvenim studijama, bilo korisno uputiti lokalnu zajednicu u potencijalne dobrobiti za njih same u ekonomskom i socijalnom smislu budući da, premda je većina ispitanika odgovorila da bi takav projekt mogao donijeti pozitivne učinke,

Projekt LIFE Artina sufinanciran je sredstvima Europske unije iz LIFE Programa.

Projekt sufinancira Ured za udruge Republike Hrvatske.

Projekt je sufinanciran sredstvima Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

većina ne zna koji bi to bili. Isto tako, više od polovice ispitanika sumnjičavo je i tvrdi da ne zna bi li projekt imao i negativne posljedice po lokalnu zajednicu. S obzirom na ciljane skupine, koristan je podatak da zaposlenici u odgoju i obrazovanju prema dobivenim podacima iskazuju nešto slabiju informiranost o projektu, kao i da su ribari i poljoprivrednici iskazali veću sumnju u pozitivne učinke projekta, a u skladu s tim i spremnost da ga podrže.

U svakom slučaju, unatoč relativnoj otvorenosti prema projektu i njegovim aktivnostima, odnosno spremnosti da se pruži podrška projektu, analizirani podaci ukazuju kako bi bilo korisno još više približiti tijek projekta i njegove praktične aktivnosti lokalnom stanovništvu kako bi se pojačao dojam otvorenosti i transparentnosti.

U skladu s eksplorativnom svrhom i naravi ovog istraživanja, te zacrtanim ciljevima, može se tvrditi da:

C1 Kod ispitanika postoji svijest o morskim pticama, no ujedno postoji i prostor za daljnju edukaciju o njihovoj važnosti;

C2 Premda znatan broj ispitanika poznaje utjecaje i opasnosti koje prijete morskim pticama, gotovo polovica ispitanika nije upućena u ovu problematiku;

C3 Apsolutna većina ispitanika iskazuje podršku očuvanju morskih ptica i pripadajućim mjerama;

C4 Većina ispitanika je spremna na promjene ponašanja prema morskim pticama i iskazuje podršku ciljevima i aktivnostima koje se provode u sklopu LIFE Artina projekta (premda u statistički značajnijoj mjeri ribari i poljoprivrednici to ne čine).

Literatura

Andrade, G. S. M. and Rhodes, J. R. (2012), Protected areas and local communities: an inevitable partnership toward successful conservation strategies? Ecology and Society, vol. 17, no. 4, 14-16 <http://dx.doi.org/10.5751/ES-05216-170414>.

Glamuzina, Martin i Nikola Glamuzina 2001 Socio-economic and demographic characteristics of remote south-eastern adriatic islands, Naše more, 48 (5-6): 248-251

Locke Harvey and Philip Dearden Rethinking protected area categories and the new paradigm, Rethinking protected area categories and the new paradigm DOI: <https://doi.org/10.1017/S037689290500185>

N. Lopoukhine, N. Crawhall, N. Dudley, P. Figgis, C. Karibuhoye, D. Laffoley, J. Miranda Londoño, K. MacKinnon, T. Sandwith 2012 Protected Areas: Providing Natural Solutions to 21st Century Challenges, Sapiens 5(2):116-131

Park prirode Lastovsko otočje PLAN UPRAVLJANJA 2017.-2026. Lastovo, veljača 2017. <http://pp-lastovo.hr/wp-content/uploads/2017/02/Nacrt-Plana-upravljanja-JUPPLO.pdf>

David Sheppard The New Paradigm for Protected Areas: Implications for Managing Visitors in Protected Areas, in Siegrist, D., Clivaz, C., Hunziker, M. & Iten, S. (eds.) (2006). Exploring the Nature of Management. Proceedings of the Third International Conference on Monitoring and Management of Visitor Flows in Recreational and Protected Areas. University of Applied Sciences Rapperswil, Switzerland, 13-17 September 2006. Rapperswil.

Izvori

Državni zavod za statistiku (<https://www.dzs.hr/>)

Razvojna strategija Općine Lastovo 2014. – 2020. (<https://lastovo.hr/wp-content/uploads/2015/01/RSOL-2014.-2020.-1.pdf>)

Turistička zajednica Općine Lastovo (<https://tz-lastovo.hr/turisticki-ured/>)

Projekt LIFE Artina sufinanciran je sredstvima Europske unije iz LIFE Programa.

Projekt sufinancira Ured za udruge Republike Hrvatske.

Projekt je sufinanciran sredstvima Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

Prilozi

Prilog 1: Primjer anketnog upitnika

*Projekt LIFE Artina sufinanciran je sredstvima Europske unije iz LIFE Programa.
Projekt sufinancira Ured za udruge Republike Hrvatske.
Projekt je sufinanciran sredstvima Fonda za zaštitu okoliša I energetske učinkovitost.*

Poštovani,

ovim upitnikom Institut društvenih znanosti "Ivo Pilar" nastoji prikupiti podatke u sklopu provedbe projekta LIFE ARTINA - LIFE17 NAT/HR/000594 „Mreža za očuvanje morskih ptica u Jadranu“. Projekt se bavi problemima u očuvanju morskih ptica na području srednjeg Jadrana. Nositelj projekta je Udruga BIOM, a partneri su Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce, Javna ustanova Park prirode Lastovsko otočje i BirdLife Malta. Projekt se financira iz programa LIFE, koji je instrument Europske unije namijenjen financiranju aktivnosti na području zaštite okoliša, prirode i klime.

Više o projektu moguće je pronaći na web stranici <http://www.lifeartina.eu/>

Anketa je anonimna, a podatci dobiveni u ovom istraživanju bit će povjerljivi i primjereno zaštićeni. Ispunjavanje upitnika traje oko 15 minuta. Molim Vas da na pitanja odgovarate iskreno, jer se jedino tako može osigurati uspješnost, objektivnost i znanstveni karakter istraživanja.

Ukoliko imate bilo kakvih pitanja u vezi ovog istraživanja ili želite dodatne informacije, možete kontaktirati broj telefona 098 622 162 ili e-mail: nikolina.hazdovac@pilar.hr

Zahvaljujemo Vam na spremnosti da sudjelujete u istraživanju i obvezujemo se javno obavijestiti Vas o rezultatima.

Projekt LIFE Artina sufinanciran je sredstvima Europske unije iz LIFE Programa.

Projekt sufinancira Ured za udruge Republike Hrvatske.

Projekt je sufinanciran sredstvima Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

Datum: _____

Mjesto: _____

Anketar: _____

Redni broj ankete (ispunjava se naknadno):

1. Kojeg ste spola?

1. Muškog
2. Ženskog

2. Koja je godina Vašeg rođenja?

--	--	--	--	--

3. Vaš najviši obrazovni stupanj (škola završena redovno ili izvanredno)?

1. Bez završene osnovne škole
2. Završena osnovna škola
3. Završena srednja škola
4. Završena viša škola u trajanju od dvije godine, završen dvogodišnji stručni studij (viša škola, visoka škola, veleučilište) (stručni pristupnik)
5. Završena prva razina visokog obrazovanja (sveučilišni studij, visoka škola, veleučilište) (prvostupnik)
6. Završena druga razina visokog obrazovanja ili dodiplomski četverogodišnji studij ili integrirani preddiplomski i diplomski studij (sveučilišni studij, visoka škola, veleučilište) (magistar struke, stručni specijalist,)
7. Završen poslijediplomski studij

4. Koji je Vaš radni status (što najbolje opisuje Vašu trenutnu situaciju)?

(Ukoliko zbog bolesti, porodiljinog, godišnjeg odmora, štrajka... trenutno ne radite plaćeni posao, označite svoj status u odnosu na uobičajenu situaciju).

1. Zaposlen/a (kao zaposlenik/ica, samozaposlen/a, ili radi u vlastitom obiteljskom poslu)
2. Nezaposlen/a i tražim posao
3. U sustavu formalnog obrazovanja (što ne plaća poslodavac)
4. Pripravnik/ca ili vježbenik/ca
5. Trajno nesposoban/na za rad
6. Umirovljenik/ca
7. Radim u kućanstvu i na kućanskim poslovima, brinem o djeci i/ili o drugim osobama
8. Ostalo

5. Molim Vas da odredite prema dolje navedenoj podjeli u koju skupinu pripadate prema svojoj osnovnoj djelatnosti.

1. Djelatnici u turizmu (TZ, turističke agencije, hotel, restorani, vlasnici apartmana, brodari)
2. Ribari
3. Lokalna samouprava (općina, komunalna tvrtka)
4. Policija
5. Odgoj i obrazovanje (vrtić, škola)
6. Javne i uslužne djelatnosti (pošta, banka)
7. Poljoprivrednici
8. Umirovljenici, učenici, studenti
9. Nešto drugo

10. Kako biste procijenili svoj životni standard u odnosu na druge stanovnike Republike Hrvatske?

1. Znatno lošiji od prosjeka
2. Nešto lošiji od prosjeka
3. Otprilike prosječan
4. Nešto bolji od prosjeka
5. Znatno bolji od prosjeka

11. Jeste li ikad došli u kontakt s morskom pticom?

1. Da
2. Ne
3. Ne znam

Ako jeste, molim Vas da ukratko opišete svoje iskustvo.

12. Jeste li upoznati s opasnostima koje prijete morskim pticama?

1. Da
2. Ne
3. Ne znam

13. Ako ste na prethodno pitanje odgovorili „Da“, molim Vas napisite koje su to opasnosti koje Vi mislite da prijete morskim pticama.

14. Jeste li upoznati sa sljedećim vrstama morskih ptica? (Zaokružite po jedan odgovor u svakom retku.)

 Sredozemni galeb	Da	Ne	Ne znam
 Kaukal (Veliki zovoj)	Da	Ne	Ne znam
 Gregula (Artina)	Da	Ne	Ne znam
 Galeb klaukavac	Da	Ne	Ne znam

15. Smatrate li da je važno očuvati morske ptice na Jadranu?

1. Da
2. Ne
3. Ne znam

16. U donjoj su tablici navedena neka ponašanja koja štete morskim pticama. Molimo Vas da uz svaki tip ponašanja zaokružite koliko biste Vi bili spremni promijeniti takvo ponašanje.

	Nimalo	Malo	Osrednje	Mnogo	Izrazito mnogo	Ne znam, ne ponašam se tako
Bacanje smeća ili ostataka hrane na otočićima gdje su na kolonije morskih ptica	1	2	3	4	5	0
Bacanje smeća i plastike u more	1	2	3	4	5	0
Uznemiravanje ptica na kolonijama (svjetlima ili bukom)	1	2	3	4	5	0
Vezivanje plovilima i izlazak na otoke gdje su kolonije morskih ptica	1	2	3	4	5	0
Ispuštanje otpadnih voda iz septičkih jama i iz brodova, izlivanje ulja i goriva	1	2	3	4	5	0
Glisiranje i plašenje morskih ptica	1	2	3	4	5	0
Ostavljanje mačaka na otočićima s kolonijama morskih ptica	1	2	3	4	5	0

17. Smatrate li da bi aktivnosti vezane uz očuvanje morskih ptica lokalnoj zajednici mogle donijeti ...

(Zaokružite po jedan odgovor u svakom retku.)

pozitivne rezultate	Da	Ne	Ne znam
negativne učinke	Da	Ne	Ne znam

18. Ako ste u prethodnom pitanju odgovorili kako bi aktivnosti vezane uz očuvanje morskih ptica lokalnoj zajednici mogle donijeti pozitivne rezultate, molim Vas navedite što Vi mislite koji bi to mogli biti. Ako ste odgovorili nešto drugo, preskočite ovo pitanje.

19. Ako ste u 13. pitanju odgovorili kako bi aktivnosti vezane uz zaštitu morskih ptica lokalnoj zajednici mogle donijeti negativne učinke, molim Vas navedite što Vi mislite koji bi to mogli biti. Ako ste odgovorili nešto drugo, preskočite ovo pitanje.

20. Ispod su ponuđene određene aktivnosti koje se mogu provoditi radi zaštite morskih ptica. Molim Vas da ih rangirate od 1 do 5 (gdje bi 1 bila najvažnija, a 5 najmanje važna aktivnost) prema tome što Vi mislite da je najvažnije poduzeti za očuvanje morskih ptica.

- Edukacija _____
- Istraživanje _____
- Kontrola i nadzor _____
- Uklanjanje štakora _____
- Čišćenje otpada iz mora _____

21. Jeste li već prije čuli za LIFE ARTINA projekt?

1. Da
2. Ne
3. Ne znam

22. Što mislite o projektu očuvanja morskih ptica na Jadranu?

1. Podržavam takav projekt
2. Ne podržavam takav projekt
3. Ne zanima me projekt
4. Ne znam

23. Ako je vaš odgovor na prethodno pitanje bio „Ne podržavam takav projekt“, možete li ukratko navesti svoje razloge?

24. Biste li rekli da Vam je inače važno da svojim postupcima i odlukama nastojite očuvati prirodu?

1. Uopće mi nije važno
2. Uglavnom mi nije važno
3. Uglavnom mi je važno
4. U potpunosti mi je važno
5. Ne znam, ne mogu odabrati

25. Ukoliko ima još nešto što biste voljeli nadodati, napišite ispod.

ZAHVALJUJEMO!

32